

ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ТА УЯВЛЕНЬ ПРО УПРАВЛІНСЬКУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ У МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ГАЛУЗІ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Драпей Ігор Миколайович,

заступник ректора з кадрових питань,

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ORCID: 0009-0000-5643-6565

У статті розглянуто проблему формування знань та уявлень про управлінську компетентність у майбутніх докторів філософії галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення». Актуальність теми зумовлена необхідністю сформованості у доктора філософії – медика компетентності з управління дослідженням, планування наукової роботи, координації взаємодії з іншими учасниками дослідження. Зазначено, що управлінська компетентність науковця розглядається не як адміністративна функція, а як здатність цілеспрямовано організовувати власну наукову діяльність у межах академічних, етичних, часових, ресурсних і комунікативних вимог. У статті визначено основні складники когнітивного компонента управлінської компетентності майбутнього доктора філософії – медика: понятійно-термінологічний, нормативно-етичний, методологічний, організаційно-процедурний, комунікативний, цифровий та рефлексивний. Описано складники управління дослідженням як процесу, що охоплює постановку мети, планування, вибір методів, управління ризиками, академічну доброчесність, доказову комунікацію та відповідальне використання цифрових інструментів. Запропоновано типологію методів, які доцільно використовувати під час формування когнітивного компонента управлінської компетентності: теоретико-аналітичні, емпіричні, організаційно-проектні, комунікативно-ситуаційні, цифрові, рефлексивні та контроль-но-оцінювальні. Подано приклади вправ для закріплення знань: «Паспорт дослідження», «Карта стейкхолдерів», «Матриця ризиків», «Методологічний конструктор», «Етичний маршрут дослідження», «Публікаційний коридор» та «Декларація доброчесного використання ШІ». Обґрунтовано, що найбільш ефективною є комбінована модель підготовки, яка поєднує спеціальний курс з управління дослідженням і наскрізне включення відповідних елементів до інших курсів підготовки майбутніх докторів філософії, з методології, біостатистики, академічного письма, академічної доброчесності та професійної комунікації.

Ключові слова: доктор філософії, управлінська компетентність, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, управління дослідженням, методологія наукового дослідження, медична освіта.

Drapey Ihor. Teaching cognitive component of managerial competence to medical PHD students

The article addresses the issue of teaching cognitive component of managerial competence to medical PHD students. The relevance of the topic is determined by the necessity for a medical PHD to apply managerial competence throughout the medical research. This includes planning research stages, coordinating interaction with supervisors, clinical sites, ethics committees, laboratories, statisticians, co-authors and journal editorial offices. The author interprets PhDs' managerial competence as the capacity of a researcher to organize scientific activity purposefully, ethically and effectively within academic, regulatory, time, resource and communication constraints. The paper defines the key components of knowledge required for research management: conceptual and terminological, regulatory and ethical, methodological, organizational and procedural, communicative, digital and reflective. Special attention is paid to PhD students' perceptions of research management as a process that includes goal setting, planning, selection of methods, risk management, academic integrity, evidence-based communication and responsible use of digital tools. The article proposes a typology of methods used to develop managerial competence in PhD training: theoretical and analytical methods, empirical methods, organizational and project-based methods, communicative and situational methods, digital methods, reflective methods and assessment-oriented methods. The paper includes practical exercises to consolidate knowledge and develop applied understanding: «Research Passport», «Stakeholder Map», «Risk Matrix», «Methodological Constructor», «Ethical Route of Research», «Publication Corridor» and «Declaration of Responsible AI Use». The article argues that the most effective model is a combined one, which includes both a dedicated course on research management and the cross-cutting integration of managerial elements into courses on methodology, biostatistics, academic writing, presentation of research results, academic integrity and professional communication.

Key words: Doctor of Philosophy, managerial competence, research management, research methodology, academic integrity, PhD training, medical education.

Вступ. Підготовка майбутніх докторів філософії у галузі «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» відбувається в умовах зростання вимог до якості досліджень, доказовості результатів, академічної доброчесності. Нормативний контекст підготовки докторів філософії в Україні в 2026 р. визначається оновленням переліку галузей знань і спеціальностей, у якому галузь «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» охоплює медицину, стоматологію, педіатрію, медичну психологію, медсестринство, технології медичної діагностики та лікування, терапію та реабілітацію, фармацію, громадське здоров'я, соціальну роботу і консультування [1]. Порядок присудження ступеня доктора філософії передбачає публічність, доказовість і процедурну врегульованість захисту дисертації, що актуалізує потребу у здатності здобувача керувати власним дослідженням як цілісним процесом [2]. Водночас затверджені стандарти вищої освіти для різних спеціальностей і рівнів освіти зумовлюють застосування компетентнісного підходу до підготовки, що дає підстави розглядати управлінську компетентність як складову частину загальної академічної компетентності доктора філософії – медика [3]. Чисельні клінічні, етичні, соціальні, організаційні та комунікативні проблеми зумовлюють вимогу до високого рівня управлінської компетентності аспіранта, а неналежний рівень сформованості управлінської компетентності призводить до невдалого планування термінів, організації дослідження, непродуктивної фахової комунікації, порушення етичних вимог та інших показників низької якості роботи аспіранта.

Традиційна модель підготовки майбутніх докторів філософії включає навчання з наукової методології, біостатистики, академічного письма, клінічних аспектів дослідження. Водночас знання про управління самим дослідницьким процесом залишаються фрагментарними та вторинними, а їх навчання відбувається ситуативно, шляхом «спроб та помилок», через поради наукового керівника чи неформальне спілкування з колегами. Такий підхід не сприяє формуванню системного розуміння особливостей управління дослідженням: планування, реалізації, контролю та корекції тощо.

Отже, формування знань та уявлень про управлінську компетентність є важливим складником освітньо-наукової підготовки майбутніх докторів філософії – медиків у контексті формування дослідника, здатного бачити власну наукову роботу як цілісний керований процес та формувати власну наукову школу. Таке бачення може

бути сформоване через окремий курс, присвячений організації та управлінню науковим дослідженням, а також через наскрізну інтеграцію елементів даного курсу у дисципліни методологічного, статистичного, комунікативного, етичного та публікаційного спрямування.

Аналіз публікацій. Сучасні українські дослідження засвідчують, що майбутні доктори філософії – медики визнають важливість управління дослідженням, однак часто мають фрагментарні уявлення про його компоненти: планування, адаптацію до змін, комунікацію з іншими закладами, самодисципліну та використання цифрових інструментів [4–6]. Це свідчить про необхідність цілеспрямованого формування системи знань і практичних уявлень про дослідження як керований процес.

Багато публікацій присвячено неклінічним компонентам підготовки аспірантів, зокрема критичному мисленню, академічній доброчесності та використанню штучного інтелекту [7; 8]. Ці компоненти безпосередньо пов'язані з управлінською компетентністю, оскільки майбутній доктор філософії приймає рішення щодо джерел, методів, обробки даних, авторства, публікаційної стратегії та використання цифрових сервісів. Нечітко сформульоване питання академічної недоброчесності й використання ІІІ серед медичних студентів, інтернів і аспірантів в Україні також підкреслює потребу в чітких правилах та інституційній підтримці відповідального цифрового середовища [9].

Окремим дослідженням компонентом є комунікативний аспект управління дослідженням також. Українські роботи щодо формування клінічної комунікативної компетентності свідчать, що комунікація в медичній освіті нерідко сприймається обмежено, як мовленнєва ввічливість або загальна культура спілкування, та викладається в межах мовних дисциплін, тоді як у дослідницькій діяльності вона має значно ширший зміст [10–12].

Європейські та українські автори зосереджені на значущості критичного мислення [13], дослідницьких навичок [14], проблемно-орієнтованого навчання [15], активних методів і відповідального використання ІІІ у медичній освіті [16; 17], використанні методів математичної статистики [18]. Це дає підстави стверджувати, що формування управлінської компетентності майбутніх докторів філософії має відбуватися через поєднання формування знань та уявлень про управління дослідженням, проєктної практики, рефлексії, аналізу реальних ситуацій та створення власних дослідницьких продуктів.

Метою статті є обґрунтування змісту, структури та методичних засобів формування знань і уявлень про управлінську компетентність у майбутніх докторів філософії галузі знань «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» в межах вивчення окремого курсу та наскрізної інтеграції його елементів в освітньо-наукову програму.

Виклад матеріалу. Управлінська компетентність майбутнього доктора філософії у галузі «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» представлена інтегрованою здатністю здобувача планувати, організовувати, координувати, контролювати, коригувати та етично супроводжувати власне наукове дослідження з урахуванням методологічних, клінічних, соціальних, інституційних і комунікативних вимог.

Формування цієї компетентності доцільно розглядати через два взаємопов'язані механізми: вивчення окремого навчального курсу (елективного), присвяченого організації та управлінню медичним або соціально-медичним дослідженням, і наскрізну інтеграцію елементів управлінської компетентності в інші освітні компоненти підготовки докторів філософії (рис. 1).

Викладання окремого курсу з управління в науковому дослідженні забезпечує системність сформованих знань та навичок. У межах такого курсу здобувач опановує базові поняття: «управління дослідженням», «дослідницький проєкт», «мета і завдання дослідження», «стейкхолдери», «ресурси», «ризики», «етичне погодження», «дані», «публікаційна стратегія», «наукова комунікація», «цифрова доброчесність». Наскрізна інтеграція ж дає змогу закріпити ці знання в різних навчальних ситуаціях: під час формулювання дизайну дослідження, вибору методів, обробки

даних, написання статті, підготовки доповіді, взаємодії з науковим керівником або рецензентами.

Зміст знань та уявлень про управлінську компетентність доцільно структурувати за такими компонентами:

1. Понятійно-термінологічний компонент, який охоплює розуміння базових понять управління дослідженням: планування, організація, контроль, координація, моніторинг, ризик, ресурс, результат, дедлайн, якість, відповідальність, дослідницька команда, комунікаційний маршрут.

2. Нормативно-етичний компонент – включає знання про порядок підготовки й процедуру захисту дисертації, вимоги до академічної доброчесності, авторства, цитування, обробки персональних даних, інформованої згоди, етичного погодження, конфіденційності та відповідального використання ІІІ. У галузі охорони здоров'я біоетичний компонент має особливе значення.

3. Методологічний компонент – передбачає знання про типи досліджень, дизайн, вибірку, критерії включення й виключення, методи збору даних, статистичну обробку, якісні та кількісні підходи, змішані методи, огляди літератури, клінічні спостереження, експериментальні і неекспериментальні дизайни. На підставі отриманих знань далі здобувач може формувати навички вибору методів, ресурсів дослідження.

4. Організаційно-процедурний компонент – охоплює знання про етапи реалізації дослідження – від формулювання проблеми до підготовки рукопису, апробації результатів і захисту дисертації і включає знання про планування дослідження, матрицю завдань, карту ризиків, графік публікацій, алгоритм комунікації з базами дослідження, план збору й зберігання даних.

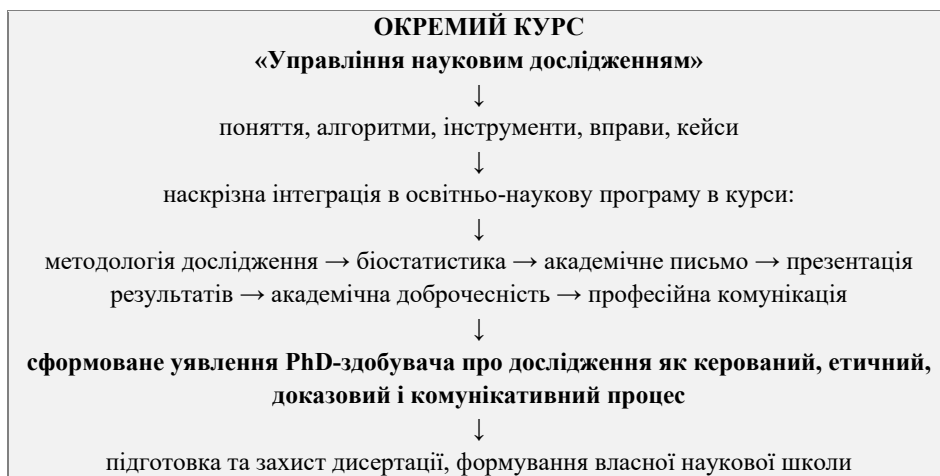

Рис. 1. Комбінована модель формування знань та уявлень про управлінську компетентність майбутнього доктора філософії

5. Комунікативний компонент – пов’язаний із розумінням ролей учасників дослідження та правил взаємодії з ними. Аспірант-медик на підставі цих знань формує навички комунікації з науковим керівником, членами команди, колегами та іншими аспірантами тощо.

6. Цифровий компонент – передбачає знання про цифрові інструменти планування, пошук літератури, управління джерелами, статистичної обробки, візуалізації, академічного письма, перевірки тексту, підготовки презентацій і відповідального використання генеративного ШІ. Як бачимо, цифровий компонент перетинається з нормативно-етичним. Особливо гострими постають питання доброчес-

ного використання ШІ у дослідженні та написанні роботи.

7. Рефлексивний компонент – передбачає знання аспіранта про способи оцінки та самооцінки, аналізу та корекції дослідницької траєкторії.

Формування знань про вищенаведені компоненти управлінської компетентності науковців потребує ретельного добору методів навчання, представлених у табл. 1.

Розглянемо приклади вправ на формування знань та уявлень про управління дослідженням (табл. 2).

Застосування методів формування знань та уявлень про управління науковим проектом тісно пов’язане з формуванням практичних навичок їх застосування (табл. 3).

Таблиця 1

Типологія методів формування знань та уявлень про управління дослідженням

№	Група методів	Зміст і приклади застосування
1	Теоретико-аналітичні	аналіз джерел, порівняння підходів, карти понять
2	Емпіричні	анкетування, інтерв’ю, спостереження, аналіз документів
3	Організаційно-проектні	календарний план, Gantt-схема, WBS, карта стейкхолдерів
4	Комунікативно-ситуаційні	рольові ситуації, переговори, симуляційні вправи, дебрифінг
5	Цифрові	цифрове управління даними, таблиці даних, цифрові дошки, вправи на доброчесне використання ШІ
6	Рефлексивні	щоденник дослідника, рефлексія труднощів, зворотний зв’язок від аспірантів та колег
7	Контрольно-оцінювальні	чеклісти, матриця критеріїв, звітування

Таблиця 2

Приклади вправ для формування знань про управління дослідженням

№	Назва вправи	Мета	Зміст вправи
1	2	3	4
1	Термінологічна карта управління дослідженням	Сформувати знання основних понять, пов’язаних з організацією та управлінням науковим дослідженням.	Визначити поняття: «мета дослідження», «завдання», «етап дослідження», «ресурси», «ризики», «дедлайн», «результат», «етичне погодження», «академічна доброчесність», вправа на поєднання, вибір неправильної відповіді.
2	Схема етапів наукового дослідження	Сформувати знання про послідовність організації дослідницького процесу.	Здобувач вибудовує логічну схему: вибір теми – аналіз літератури – формулювання мети – вибір методів – етичне погодження – збір даних – аналіз – публікація – захист, вправа на логічну послідовність, поєднання компонентів.
3	Класифікація методів дослідження	Сформувати знання про типологію методів, які можуть застосовуватися у дослідженнях галузі охорони здоров’я та соціального забезпечення.	Здобувач розподіляє методи на теоретичні, емпіричні, статистичні, клінічні, соціологічні, якісні, кількісні та змішані, вправа на категоризацію, поєднання, вибір відповіді.
4	Методологічний словник здобувача	Закріпити знання ключових методологічних категорій наукового дослідження.	Здобувач складає короткий словник понять: «об’єкт», «предмет», «гіпотеза», «вибірка», «критерії включення», «критерії виключення», «валідність», «надійність», «репрезентативність».
5	Нормативно-етичний орієнтир	Сформувати знання про нормативні та етичні вимоги до проведення дослідження.	Здобувач визначає, у яких випадках потрібне погодження етичної комісії, інформована згода, знеособлення даних, дотримання конфіденційності та коректне цитування джерел, вибір відповіді, дискусія кейсів.

Продовження таблиці 2

№	Назва вправи	Мета	Зміст вправи
1	2	3	4
6	Карта учасників дослідницького процесу	Сформувати знання про ролі осіб та інституцій, залучених до виконання дисертаційного дослідження.	Здобувач описує функції наукового керівника, кафедри, клінічної бази, етичної комісії, статистика, респондентів, співавторів, редакції журналу, вибір відповіді, поєднання, вирішення кейсу.
7	Інформаційна таблиця «Ресурси дослідження»	Сформувати знання про види ресурсів, необхідних для виконання наукової роботи.	Здобувач визначає часові, кадрові, інформаційні, матеріальні, цифрові, організаційні та комунікативні ресурси дослідження. Заповнення таблиці.
8	Список академічної доброчесності	Сформувати знання про правила доброчесного виконання дисертаційного дослідження.	Здобувач позначає основні вимоги: самостійність аналізу, коректне цитування, відсутність плагіату, недопущення фальсифікації даних, прозоре авторство, декларація використання ШІ. Вибір правильної відповіді, поєднання відповідей, розв'язання кейсів.
9	Таблиця «Ризики дослідження»	Сформувати знання про основні типи ризиків у процесі виконання наукової роботи.	Здобувач класифікує ризики на організаційні, методологічні, етичні, часові, комунікативні, цифрові та публікаційні. Вправа на сортування та класифікацію.

Таблиця 3

Приклади вправ для закріплення знань та уявлень про управління дослідженням

№	Назва вправи	Мета	Завдання
1	Паспорт дослідження	На підставі сформованих знань описати власне дослідження як керований проєкт.	Здобувач описує тему, мету, завдання, базу, учасників, методи, ризики, етичні вимоги та очікувані публікації.
2	Карта стейкхолдерів	Сформувати уявлення про дослідження як взаємодію різних учасників.	Визначення функцій наукового керівника, кафедри, клінічної бази, етичної комісії, учасників дослідження, та способів комунікації з ними
3	Матриця ризиків	Навчити передбачати організаційні, методологічні, етичні й часові ризики.	Визначення ймовірності, наслідків і дій попередження для ризиків
4	Методологічний конструктор	Закріпити відповідність між метою, завданнями, методами і даними.	Складання схеми до власного дослідження: дослідницьке питання – метод – дані – обмеження – очікуваний результат.
5	Етичний маршрут дослідження	Сформувати знання про етичну послідовність роботи.	Здобувач готує та оформлює пакет документів: інформовану згоду, подання до етичної комісії, знеособлення, зберігання даних і публікацію.
6	Публікаційний коридор	Навчити планувати апробацію та публікацію результатів.	Здобувач розподіляє результати до подання у тезах конференції, статті у фаховому журналі, міжнародній статті та практичних рекомендаціях.
7	Декларація доброчесного використання ШІ	Сформувати відповідальне ставлення до цифрових інструментів.	Розв'язання кейсів із неприпустимості та меж використання ШІ у дослідженні та оформленні результатів.

Наведені вправи контролюють розуміння здобувачем логіки дослідження та структури організації покомпонентно. Окрім оцінювання рівня сформованості когнітивного компонента, для самого здобувача такі завдання стають інструментом самоорганізації, оскільки перетворюють абстрактні вимоги освітньо-наукової програми на конкретні дії.

Наскрізна інтеграція елементів управлінської компетентності означає, що кожна навчальна дисципліна підготовки майбутніх докторів філософії – медиків має містити хоча б один елемент

управління дослідженням. У курсі методології це може бути формулювання дизайну дослідження; у біостатистиці – планування вибірки та способів обробки даних; в академічному письмі – публікаційна стратегія; у курсі презентації результатів – комунікація з аудиторією; в академічній доброчесності – етичне використання джерел та цитувань.

Висновки. Формування знань та уявлень про управлінську компетентність у майбутніх докторів філософії галузі «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» є необхідною умовою під-

вищення якості їхньої підготовки. Управлінська компетентність охоплює здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати й коригувати дослідницький процес із дотриманням методологічних, етичних, академічних і комунікативних вимог.

Зміст формування цієї компетентності має включати понятійно-термінологічний, нормативно-етичний, методологічний, організаційно-процедурний, комунікативний, цифровий і рефлексивний компоненти. Особливе значення має формування уявлення про дисертаційне дослідження як цілісний керований процес, спрямований на подальше формування власної наукової школи.

Найбільш доцільною є комбінована модель підготовки, яка поєднує окремий курс з організації та управління науковим дослідженням із

наскрізною інтеграцією його елементів у курси з методології, біостатистики, академічного письма, академічної доброчесності та комунікації, а також фахові дисципліни.

Практичні вправи, зокрема «Паспорт дослідження», «Карта стейкхолдерів», «Матриця ризиків», «Методологічний конструктор», «Етичний маршрут дослідження», «Публікаційний коридор» і «Декларація доброчесного використання ІІІ», сприяють переходу від теоретичних знань до практичного володіння інструментами управління дослідженням.

Перспективою подальших досліджень є розроблення діагностичного інструментарію для оцінювання рівня сформованості управлінської компетентності у здобувачів медичних і соціально-медичних спеціальностей.

Список літератури:

1. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1021-2024-%D0%BF> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/44-2022-%D0%BF> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Затверджені стандарти вищої освіти. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Lymar L. V., Drapey I. M. Research management skills in medical PHD education: a cross-sectional study from Ukraine. *Pol Merkur Lekarski*. 2026. Vol. 54. № 2. P. 198–204. DOI: <https://doi.org/10.36740/Merkur202602115>
5. Медична педагогіка / за ред. Л. Лимар. Київ : Медпринт, 2025. 245 с.
6. Муромець В. Г. Управлінська діяльність здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти: огляд розвитку загальних компетентностей. *Молодий вчений*. 2019. № 9(2). С. 396–400. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-85>
7. Kuchyn I. L., Lymar L. V., Bielka K. Yu., Storozhuk K. V., Kolomiiets T. V. New training, new attitudes: non-clinical components in Ukrainian medical PHDs training regarding critical thinking, academic integrity and artificial intelligence use. *Wiadomości Lekarskie*. 2024. Vol. 77. № 4. P. 665–669. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek202404108>
8. Бруяка А. В., Коваленко В. В. Щодо проблеми використання штучного інтелекту у підготовці докторів філософії. *Цифрова трансформація науково-освітніх середовищ в умовах воєнного стану* : збірник матеріалів звітної наукової конференції Інституту цифровізації освіти НАПН України, м. Київ, 23 лютого 2024 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2024. С. 106–108. ISBN 978-617-8330-25-5.
9. Lymar L., Kuchyn I., Bielka K., Puljak L. Academic misconduct and artificial intelligence use by medical students, interns and PhD students in Ukraine: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*. 2025. Vol. 25. Article 1496. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12909-025-08100-y>
10. Kuchyn I. L., Bielka K. Yu., Kefeli-Ianovska O. I., Trepet G. S., Lymar L. V. Teaching clinical communication skills in Ukraine: a cross-sectional study. *Wiadomości Lekarskie*. 2025. Vol. 78. № 5. P. 1052–1057. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek/205694>
11. Литвиненко Н. П. Формування навичок академічного письма та фахової медичної комунікації у майбутніх докторів філософії. *Interaction of society and science: problems and prospects*. 2021. Vol. 3. P. 284. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=rwNHEAAQBAJ&pg=PA284> (дата звернення: 09.05.2026).
12. Blahun, S., Stuchynska, N., Lytvynenko, N., Khmil, I., Serhiienko, T., & Hladyshev, V. (2022). The Communicative Competence of Future Healthcare Specialists in the Context of Pharmaceutical Market Transformation. *Archives of Pharmacy Practice*, 13(1), 74–81. <https://doi.org/10.51847/geyd1jzGpp>
13. Araújo B., Gomes S. F., Ribeiro L. Critical thinking pedagogical practices in medical education: a systematic review. *Frontiers in Medicine*. 2024. Vol. 11. Article 1358444. DOI: <https://doi.org/10.3389/fmed.2024.1358444>
14. Зайцева Г. М., Стучинська Н. В., Пушкарьова Я. М. Формування дослідницьких навичок у майбутніх фармацевтів. *Медицина та фармація: освітні дискурси*. 2024. № 2. С. 16–19. <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-2-3>
15. Ge W. L., Zhu X. Y., Lin J. B., Jiang J. J., Li T., Lu Y. F., Mi Y. F., Tung T. H. Critical thinking and clinical skills by problem-based learning educational methods: an umbrella systematic review. *BMC Medical Education*. 2025. Vol. 25. Article 455. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12909-025-06951-z>

16. Masters K. Ethical use of artificial intelligence in health professions education: AMEE Guide No. 158. *Medical Teacher*. 2023. Vol. 45. № 6. P. 574–584. DOI: <https://doi.org/10.1080/0142159X.2023.2186203>
17. Гололобова К. О., Кучеренко І. І. Формування біоетичної компетентності у майбутніх докторів філософії: виклики та стратегії. *Медицина та фармація: освітні дискурси*. 2026. № 1. С. 76–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2026-1-11>
18. Gruziova, T. S., Stuchynska, N. V., & Inshakova, H. V. (2020). RESEARCH ON THE EFFECTIVENESS OF TEACHING BIOSTATISTICS OF FUTURE PHYSICIANS. *Wiadomosci lekarskie* (Warsaw, Poland : 1960), 73(10), 2227–2232

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). *On approval of the procedure for awarding the degree of Doctor of Philosophy and cancelling the decision of a one-time specialized academic council of a higher education institution or scientific institution on awarding the degree of Doctor of Philosophy* (Resolution No. 44). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/go/44-2022-%D0%BF>
2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *On amendments to the list of fields of knowledge and specialties for training applicants for higher and professional pre-higher education* (Resolution No. 1021). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1021-2024-%D0%BF>
3. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n.d.). *Approved standards of higher education*. Retrieved May 9, 2026, from <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>
4. Lymar, L. V., & Drapey, I. M. (2026). Research management skills in medical PhD education: A cross-sectional study from Ukraine. *Pol Merkur Lekarski*, 54(2), 198–204. <https://doi.org/10.36740/Merkur202602115>
5. Medychna Pedagogika (Medical Pedagogics). Ed. Lymar, L. Kyiv: Medprint, 2025. 245
6. Muromets, V. H. (2019). *Upravlinska diialnist здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти: Огляд розвитку загальних компетентностей* [Managerial activity of applicants of the third educational and scientific level of higher education: A review of the development of general competencies]. *Molodyi Vchenyi*, 9(2), 396–400. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-85>
7. Kuchyn, I. L., Lymar, L. V., Bielka, K. Yu., Storozhuk, K. V., & Kolomiiets, T. V. (2024). New training, new attitudes: Non-clinical components in Ukrainian medical PhDs training regarding critical thinking, academic integrity and artificial intelligence use. *Wiadomości Lekarskie*, 77(4), 665–669. <https://doi.org/10.36740/WLek202404108>
8. Bruiaka, A. V., & Kovalenko, V. V. (2024). *Shchodo problemy vykorystannia shuchnoho intelektu u pidhotovtsi doktoriv filosofii* [On the problem of using artificial intelligence in the training of Doctors of Philosophy]. In *Tsyfrova transformatsiia naukovo-osvitnikh seredovyshch v umovakh voiennoho stanu: Zbirnyk materialiv zvitnoi naukovo konferentsii Instytutu tsyvrovizatsii osvity NAPN Ukrainy, Kyiv, February 23, 2024* (pp. 106–108). ITsO NAPN Ukrainy. In Ukrainian
9. Lymar, L., Kuchyn, I., Bielka, K., & Puljak, L. (2025). Academic misconduct and artificial intelligence use by medical students, interns and PhD students in Ukraine: A cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 25, Article 1496. <https://doi.org/10.1186/s12909-025-08100-y> In English
10. Kuchyn, I. L., Bielka, K. Yu., Kefeli-Ianovska, O. I., Trepet, G. S., & Lymar, L. V. (2025). Teaching clinical communication skills in Ukraine: A cross-sectional study. *Wiadomości Lekarskie*, 78(5), 1052–1057. <https://doi.org/10.36740/WLek/205694>
11. Lytvynenko, N. P. (2021). *Formuvannia navychok akademichnoho pysma ta fakhovoi medychnoi komunikatsii u maibutnikh doktoriv filosofii* [Formation of academic writing and professional medical communication skills in future Doctors of Philosophy]. *Interaction of Society and Science: Problems and Prospects*, 3, 284. <https://books.google.com.ua/books?id=rwNHEAAQBAJ&pg=PA284>
12. Blahun, S., Stuchynska, N., Lytvynenko, N., Khmil, I., Serhiienko, T., & Hladyshev, V. (2022). The Communicative Competence of Future Healthcare Specialists in the Context of Pharmaceutical Market Transformation. *Archives of Pharmacy Practice*, 13(1), 74–81. <https://doi.org/10.51847/geyd1jzGpp>
13. Araújo, B., Gomes, S. F., & Ribeiro, L. (2024). Critical thinking pedagogical practices in medical education: A systematic review. *Frontiers in Medicine*, 11, Article 1358444. <https://doi.org/10.3389/fmed.2024.1358444> In English
14. Zaitseva, H. M., Stuchynska, N. V., & Pushkarova, Ya. M. (2024). Formuvannia doslidnytskykh navychok u maibutnikh farmatsevtiv. *Medytsyna ta farmatsiia: osviti dyskursy*, (2), 16–19. <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-2-3>
15. Ge, W. L., Zhu, X. Y., Lin, J. B., Jiang, J. J., Li, T., Lu, Y. F., Mi, Y. F., & Tung, T. H. (2025). Critical thinking and clinical skills by problem-based learning educational methods: An umbrella systematic review. *BMC Medical Education*, 25, Article 455. <https://doi.org/10.1186/s12909-025-06951-z>
16. Masters, K. (2023). Ethical use of artificial intelligence in health professions education: AMEE Guide No. 158. *Medical Teacher*, 45(6), 574–584. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2023.2186203>
17. Hololobova, K. O., & Kucherenko, I. I. (2026). *Formuvannia bioetychnoi kompetentnosti u maibutnikh doktoriv filosofii: Vykyky ta stratehii* [Formation of bioethical competence in future Doctors of Philosophy: Challenges and strategies]. *Medytsyna ta Farmatsiia: Osvitni Dyskursy*, 1, 76–82. <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2026-1-11>
18. Gruziova, T. S., Stuchynska, N. V., & Inshakova, H. V. (2020). RESEARCH ON THE EFFECTIVENESS OF TEACHING BIOSTATISTICS OF FUTURE PHYSICIANS. *Wiadomosci lekarskie* (Warsaw, Poland : 1960), 73(10), 2227–2232.

Дата першого надходження статті до видання: 05.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.09.2026